

KFOs LILLA LATHUND

SEKRETESS OCH TYSTNADSPLIKT

Denna information vänder sig till samtliga personer som är verksamma inom förskolor, fritidshem, förskoleklasser, grund- och gymnasieskolor som drivs i enskild regi.

Om sekretess och tystnadsplikt

- 4-7 Privatanställdas lojalitetsplikt
och yttrandefrihet
 - 7 Intyg om erhållen information
-

Privatanställdas lojalitetsplikt och yttrandefrihet

✿ *En omfattande yttrandefrihet gentemot det allmänna*

Alla svenska medborgare är enligt grundlag garanterade en omfattande yttrandefrihet gentemot det allmänna, det vill säga stat, landsting och kommun. Yttrandefriheten innebär bland annat en rätt att lämna meddelanden till massmedier under skydd av anonymitet och meddelarfrihet. Vidare är det allmänna förbjudet att efterforska vem som har lämnat uppgifter till massmedia och efterforskningsförbudet.

✿ *I privat/enskild verksamhet har i stället lojalitetsplikten normalt företräde*

De flesta privata arbetsgivare anser givetvis att det är bra att deras anställda känner sig fria att delta i diskussioner på arbetsplatsen och framföra konstruktiv kritik. Yttrandefriheten gäller dock inte i förhållandet mellan en privat arbetsgivare och dennes anställda fullt ut. I privat/enskild verksamhet har i stället lojalitetsplikten normalt företräde, vilket innebär en begränsning i möjligheten att utåt kritisera sin arbetsgivare på sådant sätt att verksamheten riskerar att skadas. Kritiken ska i stället i första hand framföras internt till en chef eller annan lämplig person. Vid grova brott mot lojalitetsplikten riskerar den anställda ytterst att bli uppsagd eller avskedad.

Arbetsgivaren har alltid rätt att bestämma vem som får uttala sig för arbetsgivarens räkning, då massmedier vill ha uppgifter eller göra reportage om verksamheten. Något efterforskningsförbud råder inte för privat arbetsgivare.

Lojalitet

✿ *Kritiken ska framföras internt till en chef eller annan lämplig person*

I privat verksamhet gäller, till skillnad från verksamhet i kommunens, statens eller landstingets regi, en allmän lojalitetsplikt. Det innebär en begränsning i möjligheten att utåt kritisera sin arbetsgivare så att verksamhet och arbetsgivare skadas. Kritiken ska, när den framförs, i stället framföras internt till en chef eller annan lämplig person. Dock finns möjlighet att kontakta en tillsynsmyndighet, om svåra brister inte åtgärdas trots gjorda påpekanden. Detta är inte illojalt.

Arbetsgivaren bestämmer på vilka villkor personal får kontakta press, radio och tv när dessa vill ha uppgifter eller göra reportage om verksamheten. Och då tystnadsplikt gäller finns ett förbud att lämna uppgifter till massmedierna, dvs ingen meddelarfrihet finns i dessa fall.

Vad är sekretess och tystnadsplikt?

Sekretess innebär tystnadsplikt och förbud att lämna ut handlingar. Regler om sekretess finns i offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Men den lagen gäller bara för myndigheter, t ex kommun och landsting. Liknande regler om tystnadsplikt finns i bl a skollagen. I denna återfinns alltså regler om den tystnadsplikt som gäller inom förskolan och skola med annan huvudman än kommunen, t ex föreningar, stiftelser och aktiebolag. Dessutom finns regler om tystnadsplikt i kollektivavtalet som gäller för fristående skolor, förskolor och fritidshem. Det/de kollektivavtal som gäller vid arbetsplatsen mellan KFO-Lärarförbundet/Svenska Kommunal-arbetareförbundet för förskolor och fritidshem eller mellan KFO-Lärarförbundet/ Lärarnas Riksförbund gällande grund- och gymnasieskolor.

→ Vem har tystnadsplikt?

Den som är verksam i skollagsreglerad verksamhet har tystnadsplikt. Den gäller för all pedagogisk personal men även för t ex chefer och administrativ personal i övrigt samt för praktikanter som deltar i arbetet. Också för de styrelseledamöter som får insyn i enskilda personliga förhållanden gäller tystnadsplikt.

→ Tystnadsplikt innebär följande

Den som är anställd vid en förskola, fritidshem, förskoleklass eller skola eller på annat sätt är verksam inom dessa verksamheter (t ex förälder i styrelsen eller praktikant) får inte lämna ut uppgifter om enskildas personliga förhållanden till obehöriga personer eller till någon myndighet.

Det är förbjudet att lämna ut uppgifter om det sker muntligt eller genom att en handling lämnas ut, visas upp eller om innehållet i handlingen röjs på annat sätt. Därför ska alla handlingar rörande enskilda personer förvaras så att de inte är tillgängliga för obehöriga.

Förbudet gäller även efter det att anställningen eller verksamheten upphör. Den som bryter mot förbudet kan straffas för brott mot tystnadsplikten. Observera att detta även kan gälla för styrelsemedlemmar eller medlemmar som aktivt deltar i verksamheten så att de kommer i kontakt med sådan information som faller inom lagens ram. Tystnadsplikt gäller för uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Hit räknas hälsotillstånd, familjesituation, utbildning, yrkesverksamhet, ekonomi och social situation i övrigt. Även adresser, telefonnummer, data-listor, tal- och videoband samt bilder omfattas av tystnadsplikt.

Kontakta chefen eller styrelsen om massmedia vill ha uppgifter, göra reportage m m. Tystnadsplikten enligt kollektivavtal innebär bland annat tystnadsplikt för uppgifter inom personalområdet, personalhandläggarens/ansvariges och styrelsens verksamhet samt den verksamhet som chefer på olika nivåer utövar. Tystnadsplikt gäller också för uppgift om anställdas personliga förhållanden.

→ Tystnadsplikt enligt skollagen

I den nya skollag som gäller från och med 1 juli 2011 gäller tystnadsplikt för fristående förskola, fristående skola, enskilt bedrivet fritidshem och andra verksamheter i enskild regi som omfattas av skollagen. Bestämmelsen återfinns i 29 kap. 14 § och lyder:

Den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven förskola, enskilt bedrivet fritidshem eller enskilt bedriven förskoleklass eller inom sådan enskilt bedriven verksamhet som avses i 25 kap., får inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

Den som är eller har varit verksam inom annan enskilt bedriven verksamhet enligt denna lag än som avses i första stycket får inte obehörigen röja vad han eller hon i sådan elevhälsoverksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats eller i särskild elevstödande verksamhet i övrigt har

✿ *Sekretess innebär tystnadsplikt och förbud att lämna ut handlingar*

✿ *Den som är verksam i skollagsreglerad verksamhet har tystnadsplikt*

✿ *Förbudet gäller även efter det att anställningen eller verksamheten upphör*

✿ *Kontakta chefen eller styrelsen om massmedia vill ha uppgifter*

fått veta om någons personliga förhållanden. Han eller hon får inte heller obehörigen röja uppgifter i ett ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier.

För det allmännas verksamhet gäller bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

✿ **Tystnadsplikt gentemot övrig personal**

Hälso- och sjukvårdspersonal

För skolläkare och skolsköterskor som är verksamma inom någon av skolformerna gäller sekretess och tystnadsplikt enligt Patientsäkerhetslagen 6 kap. 12 §. De har tystnadsplikt gentemot övrig personal. En ny bestämmelse ger dock möjlighet för dem att lämna en uppgift till annan skolpersonal i sin verksamhet om det krävs för att en elev ska få nödvändigt stöd. Bestämmelsen finns i OSL 25:13 a och kan tillämpas även på en fristående skola. Bestämmelsen ska användas med stor försiktighet och endast i extrema undantagsfall.

Tystnadsplikt enligt kollektivavtal

Utdrag ur kollektivavtal för förskolor, fritidshem och fristående skolor 3 § 1 mom:

Förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare grundar sig på ömsesidig lojalitet och förtroende. Arbetstagare skall under sin anställning, likväl som efter anställningens upphörande, iaktta diskretion rörande verksamheten samt iaktta tystnadsplikt beträffande uppgifter om enskilda personer som arbetstagaren till följd av sin anställning fått kännedom om.

Tystnadsplikt enligt arbetsmiljölagen

Enligt arbetsmiljölagen, 7 kap. 13 §, har den som utsetts till skyddsombud eller ledamot i skyddskommitté eller den som har deltagit i arbetsanpassnings- och rehabiliteringsverksamhet tystnadsplikt och får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon under uppdraget har erfarit om yrkeshemlighet, arbetsförfarande, affärsförhållande eller enskilds personliga förhållande.

✿ **Uppgifter som är belagda med tystnadsplikt får lämnas till myndighet**

Undantag från sekretess och tystnadsplikt

Om den enskilde person som tystnadsplikten gäller ger sitt tillstånd att lämna ut uppgift får den utlämnas. Men även om samtycke getts får uppgift inte lämnas ut om detta kan innebära men eller skada för någon närstående som inte lämnat samtycke. Uppgifter som är belagda med tystnadsplikt får lämnas till myndighet (till exempel domstol, Socialstyrelsen, Skolverket, Statens Skolinspektion, länsstyrelsen och socialnämnden i kommunen) om det finns en upp-

giftsskyldighet enligt lag eller förordning. Den som begär att få ut uppgifter som omfattas av tystnadsplikt måste kunna visa att den som röjer uppgiften har rätt att bryta sekretessen med stöd av någon bestämmelse. Vid minsta tveksamhet om huruvida en uppgift kan lämnas ut ska en chef tillfrågas.

Anmälan om misshandel med mera

Den som är verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och unga och som i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd, har skyldighet att enligt socialtjänstlagen 14 kap.1 § anmäla detta till nämnden. Bestämmelsen innebär också en skyldighet att enligt samma paragraf lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för ett barns behov av skydd.

✿ *Skyldighet att anmäla till socialnämnden om barn far illa*

Intyg om erhållen information

Intyg om erhållen information för den som är eller har varit verksam i fristående förskola, förskoleklass, fristående skola eller fritidshem. Undertecknad har blivit informerad och mottagit skriftlig information om de bestämmelser i skollagen (2010:800) som gäller inom mitt verksamhetsområde samt vad som förskrivs i gällande kollektivavtal. Jag har särskilt erinrats om tystnadspliktens innebörd. Den som bryter mot sin lagstadgade tystnadsplikt kan, om brottet inte är ringa, dömas till dagsböter eller fängelse, ofta i kombination med skadestånd. Brott mot tystnadsplikten enligt kollektivavtalet kan medföra uppsägning på grund av personliga skäl.

Ort och datum

Namnunderskrift

Personnummer

Företag/arbetsplats

Informationen lämnad av

Arbetsgivarföreningen KFO

Besöksadress: Klara södra kyrkogata 1

Postadress: Box 16 355, 103 26 Stockholm

Tel: 08-702 54 00 Fax: 08-714 88 21

Mail: info@kfo.se • www.kfo.se